

DĚJINY PSYCHOLOGIE

ASOCIANISMUS

DŮLEŽITÉ POSTAVY

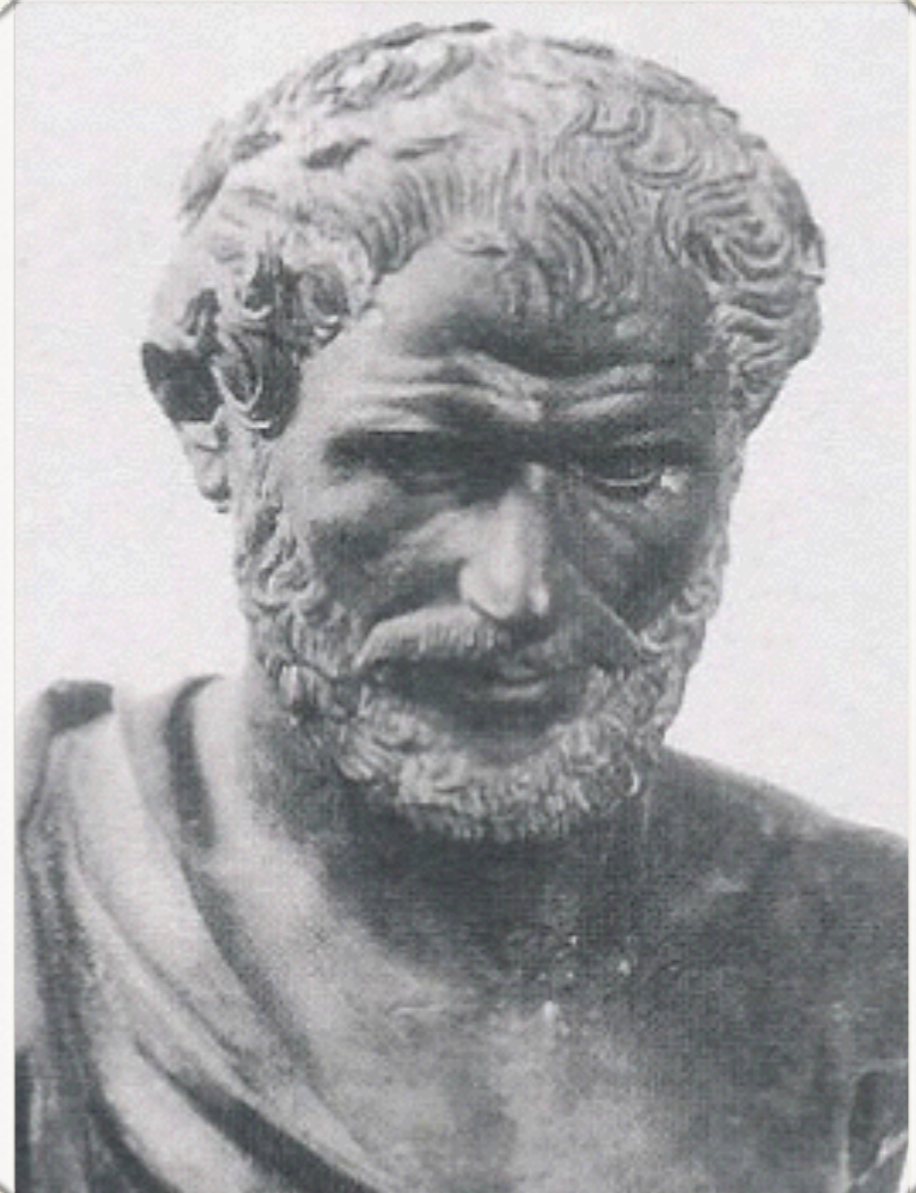
- **předchůdci**
 - Aristoteles (384 - 322 př.n.l.)
 - Thomas Hobbes (1588 - 1679)
 - John Locke (1632 - 1704)
 - George Berkeley (1685 - 1753)
 - David Hume (1711 - 1776)

ARISTOTELES

(384 - 322 PŘ.N.L.)

...lidská bytost má poznávací schopnost, díky níž (percepční) zaznamenávání vnějších jevů vede k jejich uchování v paměti, to dá vzniknout zkušenosti a odtud -- „neboli z celé univerzálie, která se usídlila v duši“ -- vzniká pravý princip chápání

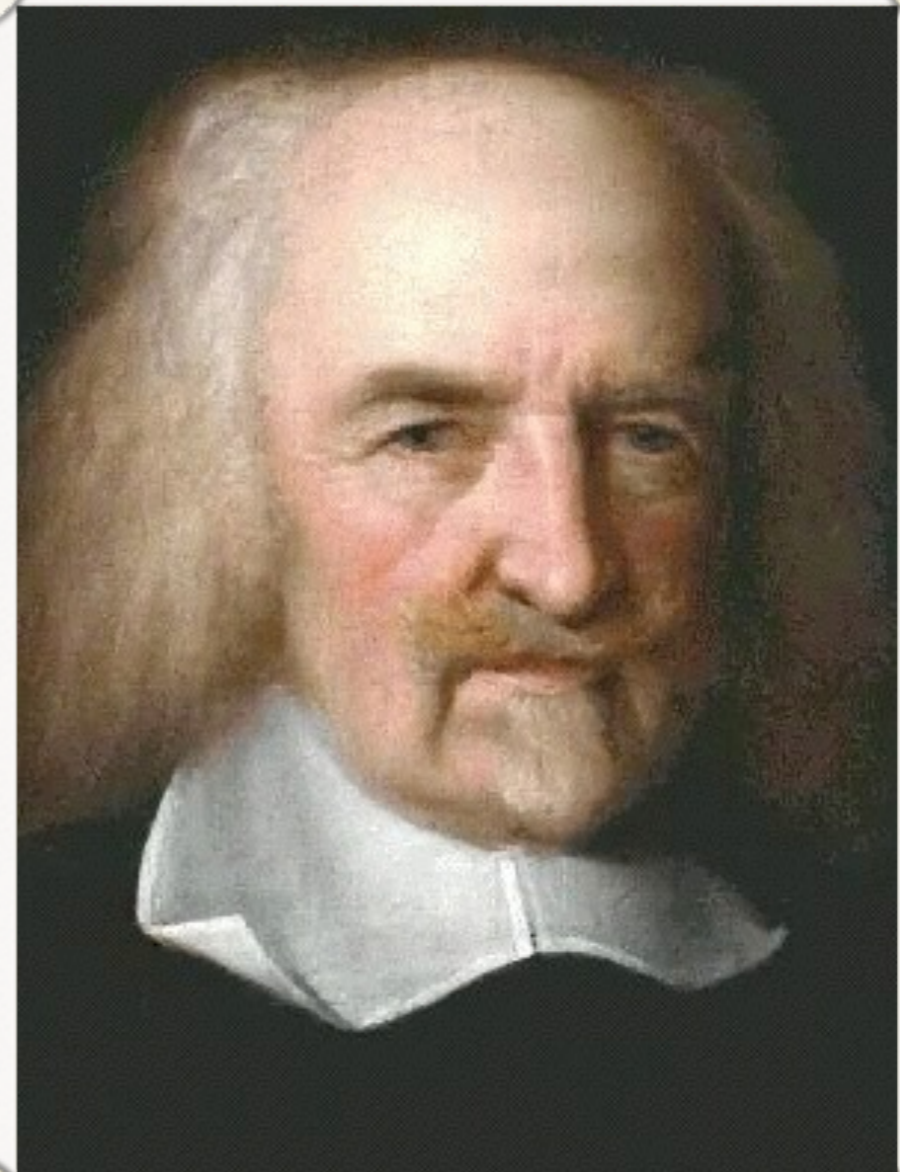
prof. Daniel Robinson

THOMAS HOBBS

(1588-1679)

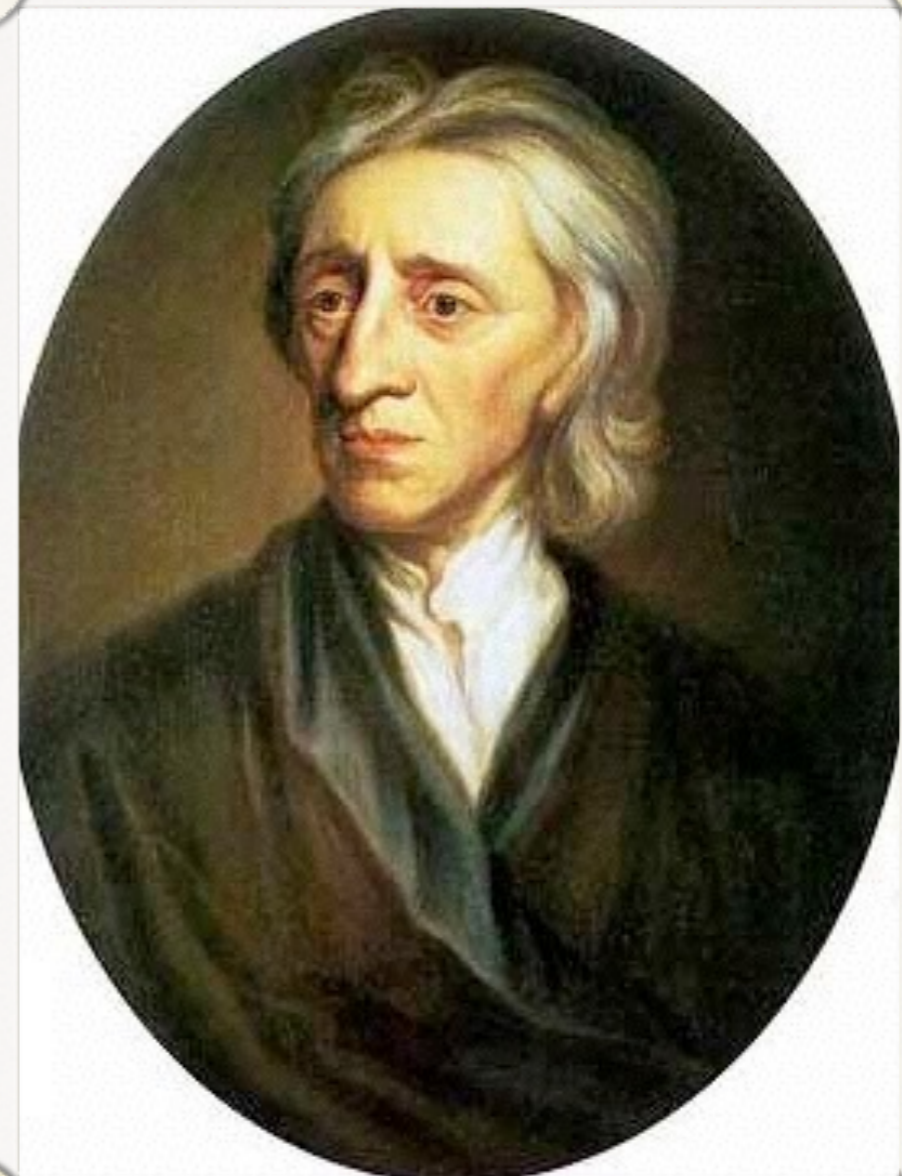
- politický filozof, spoluzakladatel britského empirismu
- první pokus vysvětlit, jak se smyslové vjemy mění v myšlenky
- rozlišil **představy prosté** (pamětní) a **složené** (fantazijní)
- princip společného výskytu prvků.
- dílo "Leviathan" (1651)

JOHN LOCKE

(1632-1704)

- **Esej o lidském rozumu**
(Essay Concerning Human Understanding)
- empirický přístup
- nic není v rozumu co předtím nebylo ve smyslech
- **primární a sekundární vlastnosti** (kvality) objektů
- nevyjadřuje se explicitně o zákonitostech asociací

GEORGE BERKELEY

(1685-1753)

- Esej k nové teorii vidění
- Pojednání
o základech lidského
poznání
- jedinou realitou je pro nás
naše mysl – být vnímán
znamená být
- popřel Lockovo rozdělení na
primární a sekundární
vlastnosti

DAVID HUME

(1711-1776)

- Pojednání o lidské přirozenosti
- základ vědy musí být založen na **zkušenosti a pozorování**
- základní princip myšlení = **asociace**
- **3 formy**
 - podobnost a odlišnost
 - blízkost časová a místní
 - **příčina a následek**

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **zakladatel**
 - David Hartley (1705 - 1757)

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- hlavní představitelé
 - Thomas Brown (1778 - 1820)
 - James Mill (1773 - 1836)
 - John Stuart Mill (1806 - 1873)
 - Alexander Bain (1818 - 1903)
 - Hermann Ebbinghaus (1850 - 1909)
 - Ivan Petrovič Pavlov (1849 - 1936)
 - Vladimír Michajlovič Bechtěrev (1857 - 1927)
 - Edward Lee Thorndike (1874 - 1949)

DAVID HARTLEY

(1705-1757)

- zakladatel psychologické školy asocianismu
- snažil se dodat **fyziologický výklad** - vibrace ve smyslových orgánech a v nervech
- **počitky** – silnější vibrace, a **ideje** – slabé záchvěvy

JAMES MILL

(1773-1836)

- **Analýza fenoménů lidské mysli**
- extrémní podoba asocianismu – duševní mechanika
- jsou jen dva druhy duševních prvků - počitky a ideje
- jednoduché ideje se nabalují jedna na druhou, až vytvoří složitější

JOHN STUART MILL

(1806-1873)

- duševní chemie
- složité ideje jsou podobné chemické sloučenině - mají jiné vlastnosti než její jednotlivé prvky
- metody induktivního myšlení (shody, rozdílu, sdružených změn)
- orientace asocianismu k experimentální psychologii

ALEXANDER BAIN

(1818 - 1903)

- první psycholog, poslední filozof-psycholog
- založil první psychologický časopis **Mind** (1876)
- obohatil psychologii o **fyziologické prvky**
- původce **psychofyzického paralelismu**
- **Smysly a intelekt** (1855) a **Emoce a vůle** (1859)
- jasně vymezené zákony asociace: zákon doteku (společného výskytu) a podobnosti

HERMANN EBBINGHAUS

(1850-1909)

- provedl první důkladnou a systematickou empirickou studii asociací – výzkum paměti pomocí bezesmyslných slabik
- první laboratorní aplikace striktně asocianistických principů na poli psychologie učení

IVAN P. PAVLOV (1849-1936)

- fyziolog, výzkum trávení - vylučování trávicích šťáv v průběhu přijímání potravy
- povšiml si slinění u psů i bez přítomnosti přímého podnětu potravy – objevil **podmíněný reflex**

IVAN P. PAVLOV (1849-1936)

- podmiňování vysvětloval nikoli pomocí asociací, ale fyziologicky

Пища, съедаемая собакой, не доходит до желудка и выпадает через отверстие в пищеводе. Но желудок — только под влиянием нервного возбуждения — выделяет желудочный сок

- **zákony podmiňování**
 - časové řazení
 - vyhasínání
 - zobecnění
 - diferenciacce

VLADIMÍR M. BECHTĚREV (1857-1927)

- motorická podmíněná reakce
- podobné závěry jako Pavlov

EDWARD LEE THORNDIKE

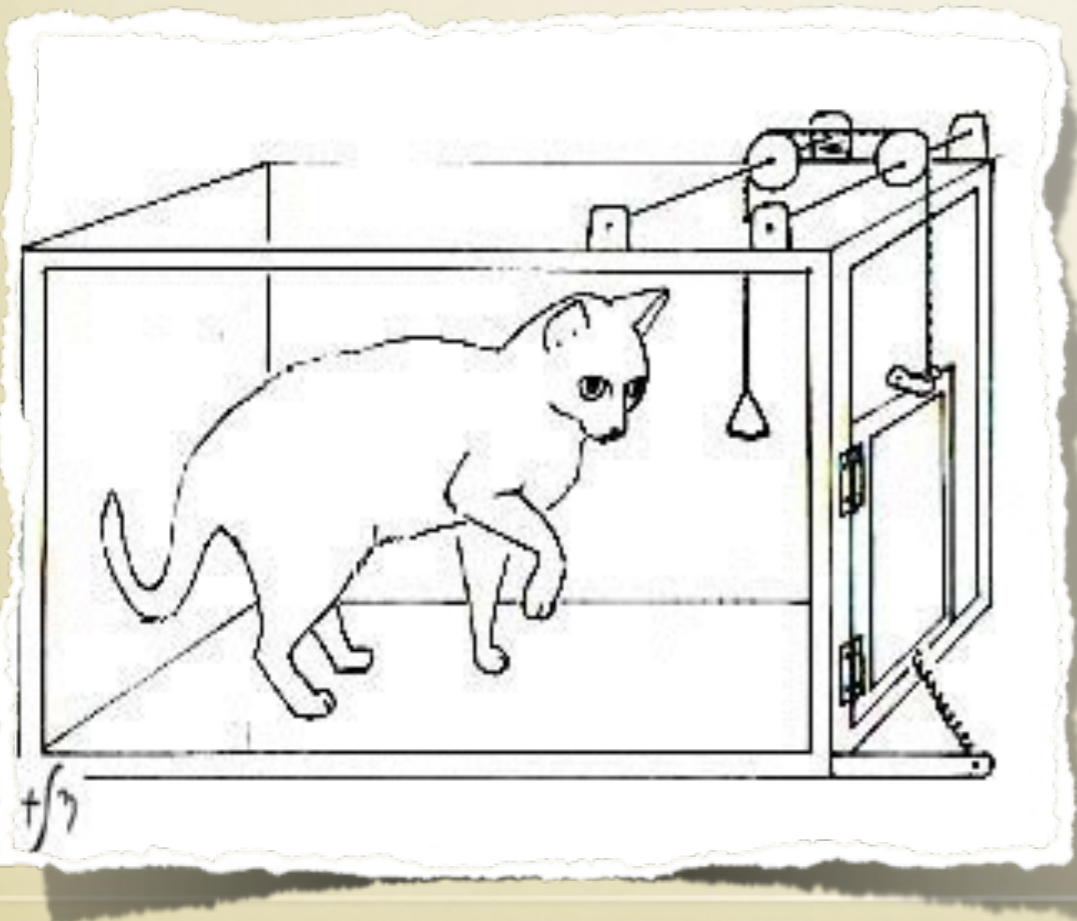
(1874-1949)

- čistě asociativní způsob uvažování
- téma dizertace - instinktivní a inteligentní chování drůbeže
- **experimentálně zkoumal procesy učení u zvířat**
- bludiště se 3 slepými uličkami a jednou vedoucí ven a k jídlu a vodě - kuře se postupně zlepšovalo – podle Thorndika nikoli díky inteligenci, ale díky tomu, že ty náhodně zvolené činnosti, které vedly k úspěchu, způsobovaly uspokojivý stav, který tuto činnost posiloval

EDWARD LEE THORNDIKE (1874-1949)

- výzkum s kočkami
 - 15 skříněk
 - z některých mohly uniknout lehce
 - z jiných až po složité kombinaci úkonů
- Thorndikovy závěry
 - kočky se naučily dostávat ze skřínky tak, že postupně vylučovaly neúspěšné postupy a nacházely **spojitost mezi vhodným postupem a vytouženým cílem**

TEORIE KONEKCIONISMU

- zákony učení
 - **zákon účinku** (efektu)
 - **zákon cviku**
- teorie konekcionismu položila **základy behaviorismu** a zavedla experimenty se zvířaty jako převládající metodu

KRITIKA KONEKCIONISMU

- elementarismus
- učení pokus-omyl
- zákon účinku
- mechanistický determinismus

VLIV ASOCIANISMU NA DALŠÍ ROZVOJ PSYCHOLOGIE

- rozvoj teorií učení (behavioristické i neobehavioristické)
- započal systematický laboratorní výzkum zvířecího učení
- pokračoval pavlovovský výzkum podmíněných reflexů

ZAŘAZENÍ ASOCIANISMU VZHLEDEM K WATSONOVÝM PRESKRIPTIVNÍM DIMENZÍM

- 4 klíčové dimenze
 - empirismus
 - molekularismus
 - determinismus
 - kvantitativní přístup

KONTROLNÍ OTÁZKY

- kořeny asocianismu v britském empirismu
- zákony asociace, protopsychologové
- posun od asociace idejí k asociacím podnětu a reakce
- Ebbinghausův výzkum paměti
- Pavlovův výzkum podmiňování a Thorndikeův konekcionismus jako předchůdci behaviorismu

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Aristoteles (ca. 350 BC). On sense and the sensible.
- Locke, John (1689). An essay concerning human understanding.
- Berkeley, George (1710). A treatise concerning the principles of human knowledge.
- Berkeley, George. (1732). An essay towards a new theory of vision
- Hume, David (1739). A treatise of human nature.
- Hume, David (1748). A enquiry concerning human understanding.
- Ebbinghaus, Hermann (1913). Memory: A contribution to experimental psychology
- Pavlov, Ivan P. (1924). Lectures on the work of the cerebral hemispheres

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Thorndike, Edward L. (1911). Animal intelligence.
- Thorndike, Edward L. (1910). The contribution of psychology to education. *Journal of Educational Psychology*, 1, 5-12.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901a). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions (I). *Psychological Review*, 8, 247-261.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901b). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions: II. The estimation of magnitudes. *Psychological Review*, 8, 384-395.
- Thorndike, Edward L. & Woodworth, Robert S. (1901c). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions: III. Functions involving attention, observation, and discrimination. *Psychological Review*, 8, 553-564.

DĚJINY PSYCHOLOGIE

STRUKTURALISMUS

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **předchůdci**
 - Hermann von Helmholtz (1821 - 1894)
 - Ernst Heinrich Weber (1795 - 1878)
 - Gustav Theodor Fechner (1801 - 1887)

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **zakladatelé/hlavní představitelé**
 - Wilhelm Wundt
 - Edward B. Titchener

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- pokračovatelé
 - Carl Stumpf
 - G.E. Müller
 - Oswald Külpe

HERMANN VON HELMHOLTZ (1821-1894)

- fyziolog, experimentální přístup
- **vnímání z hlediska fyziky smyslových orgánů a nervového systému**
- měření rychlosti přenosu nervových vzruchů
- teorie vnímání barev
- sluchové vnímání
- **rozdíl mezi počítkem a vjemem**

ERNST HEINRICH WEBER (1795-1878)

- fyziologie smyslových orgánů
- experimentální výzkum prahů vnímání, stanovil nejmenší rozlišitelný rozdíl
- Weberova konstanta

GUSTAV THEODOR FECHNER (1801-1887)

- zakladatel nové disciplíny
– **psychofyziky**
- rozpracoval Weberův zákon
- ukázal, jak je možno **měřit duševní procesy** – vliv na Wundta a jeho laboratoř

WILHELM WUNDT (1832-1920)

- považován za otce psychologie
- **1879** založil **laboratoř**, ve které prováděl výzkum, učil studenty, kteří pak vytvořili první generaci experimentálních psychologů
- obnovil studium **vědomých** procesů
- **kontrolovaná introspekce** jako klíčová metoda

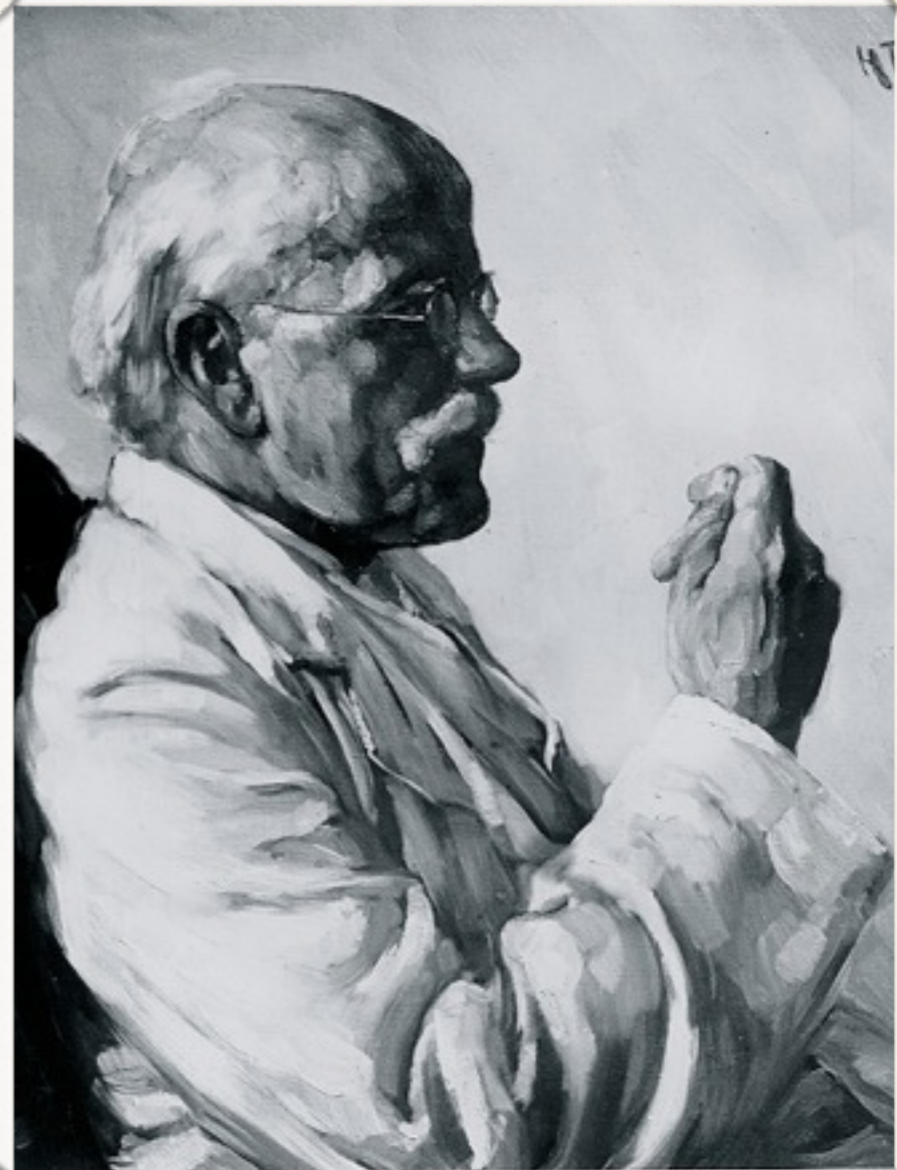
WUNDTOVSKÁ PSYCHOLOGIE

- psychologie má studovat vědomé duševní procesy
- ty se skládají ze základních elementů – počitků a pocitů bezprostředních počitků
- v laboratoři zkoumání psychofyzických problémů, „duševní chronometrie“, asociace

GEORG ELIAS MÜLLER (1850-1934)

- introspektivní zkoumání také vyšších duševních procesů – paměť (navázal na Ebbinghause)
- učení jako aktivní proces
- interferenční teorie zapomínání

OSWALD KÜLPE (1862-1915)

- Wundtův žák, založil laboratoř na Würzburgské univerzitě
- systematická experimentální introspekce – není ale omezena jen na počítky a pocity, studium myšlení
- posun psychologie k holističtější podobě

CARL STUMPF

(1848-1936)

- zkoumání sluchového vnímání, hudby
- rozdílné pojetí introspekce než Wundt
- z jeho žáků později gestaltisté (berlínská škola)

EDWARD B. TITCHENER

(1867-1927)

- rozvinul myšlenky wundtovské psychologie v USA
- 1898- **The postulates of a structural psychology**
- objektem zkoumání psychologie jsou **různé stavy/elementy vědomí** normálních dospělých jedinců prostřednictvím **introspekce**
- na rozdíl od Wundta viděl jejich organizaci spíše mechanisticky
- psychologie = věda o lidské zkušenosti, která **závisí na subjektu**

Edward Bradford Titchener

KRITIKA STRUKTURALISMU

- metoda introspekce – nespolehlivost, nemožnost replikace
- malý záběr
- umělost, nepozorovatelné abstrakce
- purismus vs. americký utilitarismus

ZAŘAZENÍ STRUKTURALISMU VZHLEDEM K WATSONOVÝM PRESKRIPTIVNÍM DIMENZÍM

- **klíčové dimenze**
 - vědomý mentalismus
 - obsahový subjektivismus
 - strukturalismus
 - nomothetický přístup
 - purismus

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Helmholtz, Hermann (1878). The facts of perception.
- Fechner, Gustav Theodor (1860). Elements of psychophysics.
- Stumpf, Carl (1930). Autobiography of Carl Stumpf. In C. Murchison (Ed.), History of psychology in autobiography (Vol. 1, pp. 389-441). Worcester, MA: Clark University Press.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Wundt, Wilhelm Max (1874/1902/1904). Principles of physiological psychology.
- Wundt, Wilhelm Max. (1896/1897). Outlines of psychology.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Titchener, Edward B. (1898). The postulates of a structural psychology. *Philosophical Review*, 7, 449-465.
- Caldwell, W. (1899). The postulates of a structural psychology. *Psychological Review*, 6, 187-191. [Reply to Titchener 1898.]
- Titchener, Edward B. (1899). Structural and functional psychology. *Philosophical Review*, 8, 290-299. [Reply to Caldwell, 1899.]
- Titchener, Edward B. (1912). The schema of introspection. *American Journal of Psychology*, 23, 485-508.
- Titchener, Edward B. (1898b). A psychological laboratory. *Mind*, 7, 311-331.
- Titchener, Edward. B. (1921). Brentano and Wundt: Empirical and experimental psychology. *American Journal of Psychology*, 32, 108-120.